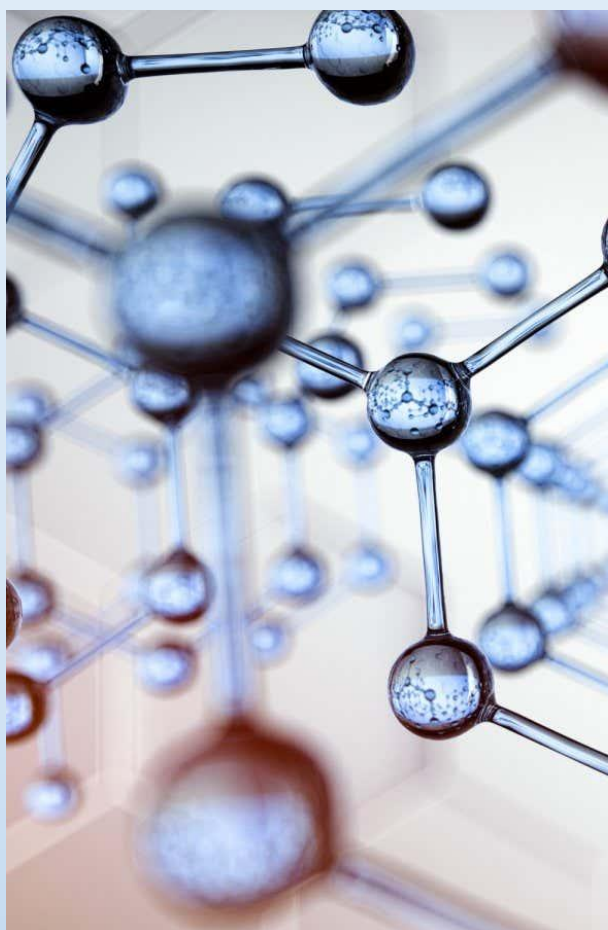

ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА
2025 Г.НА
МЕЖДУВЕДОМСТВЕНАТА
КОМИСИЯ ЗА ЕКСПОРТЕН
КОНТРОЛ И
НЕРАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА
ОРЪЖИЯТА ЗА МАСОВО
УНИЩОЖЕНИЕ КЪМ
МИНИСТЪРА НА
ИКОНОМИКАТА И
ИНДУСТРИЯТА

За изпълнението на чл.
12, т. 13 от Закона за забрана
на химическото оръжие и за
контрол на токсичните
химически вещества и
техните прекурсори

ВЪВЕДЕНИЕ

Годишният доклад на Междуведомствената комисия за експортен контрол и неразпространение на оръжията за масово унищожение към министъра на икономиката (Междуведомствената комисия) за 2025 г. е изготвен в изпълнение на чл. 12, т. 13 от Закона за забрана на химическото оръжие и за контрол на токсичните химически вещества и техните прекурсори (Закона за забрана на химическото оръжие).

Междуведомствената комисия е Национален орган за изпълнение на задълженията на Република България по прилагане на Конвенцията за забрана на разработването, производството, натрупването и употребата на химическо оръжие и за неговото унищожаване (Конвенцията). Докладът съдържа информация за дейността на Националния орган във връзка с изпълнението на Конвенцията и Закона за забрана на химическото оръжие.

Република България подписва Конвенцията на 13 януари 1993 г. в Париж и я ратифицира със закон през 1994 г. Конвенцията влиза в сила за страната ни на 29 април 1997 г. Към настоящия момент Конвенцията е подписана и ратифицирана от 193 държави. Конвенцията е международен договор, който има за цел премахването на цяла категория оръжия за масово унищожение чрез забрана за държавите - страни по Конвенцията, да разработват, произвеждат, натрупват и употребяват химическо оръжие. Конвенцията е една от най-успешните договорености за разоръжаване в света, като 99,4 % от декларираните запаси на химическо оръжие са доказано унищожени.

ОРГАНИЗАЦИЯ ЗА ЗАБРАНА НА ХИМИЧЕСКИТЕ ОРЪЖИЯ

Организацията за забрана на химическите оръжия (ОЗХО) е международна институция, изпълнителен орган на Конвенцията. Нейната мисия е да гарантира свят, свободен от химически оръжия. ОЗХО е създадена с цел да прилага разпоредбите на Конвенцията и да следи за тяхното изпълнение от държавите-членове на ОЗХО. Седалището на организацията е в Хага, Кралство Нидерландия. 98% от световното население живее под закрилата на Конвенцията. 99% от декларираните световни запаси от химически оръжия са унищожени. ОЗХО наблюдава и проверява този процес. ОЗХО работи в тясно сътрудничество с Организацията на обединените нации.

През февруари 2024 г. Европейският съюз и ОЗХО сключиха споразумение за сътрудничество под формата на меморандум за разбирателство. Съгласно това споразумение ЕС и ОЗХО ще засилят координацията, стратегическото си сътрудничество и обмена на мнения и информация за прилагането на Конвенцията във фазата след унищожаването на химическото оръжие.

НАЦИОНАЛНИ МЕРКИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА КОНВЕНЦИЯТА

Задължение на всяка държава-член на ОЗХО е да приеме и да прилага национално законодателство за контрол на токсичните химически вещества и техните прекурсори, както и да създаде Национален орган по прилагането на Конвенцията. България е приела националното законодателство за изпълнение разпоредбите на Конвенцията, както следва:

- Закон за забрана на химическото оръжие и за контрол на токсичните химически вещества и техните прекурсори (*Обн., ДВ, бр. 8 от 28.01.2000 г., последно изм. и доп., бр. 23 от 19.03.2024 г.*) (ЗЗХО). С последното изменение и допълнение на закона са добавени две групи токсични химически вещества към Приложение 1 на ЗЗХО;
- Наредба № 16-437 от 04.05.2007 г. за условията и реда за извършване на дейности с токсичните химически вещества и техните прекурсори (*издадена от министъра на икономиката и енергетиката, обн., ДВ, бр. 40 от 18.05.2007 г., последно изм. бр. 42 от 28.05.2019 г., в сила от 28.05.2019 г.*).

В областта на контрол на токсичните химически вещества и техните прекурсори, които попадат в обхвата на Конвенцията, в страната ни са въведени административни практики по прилагането на разпоредбите на европейското и националното законодателство:

- Регламент (ЕС) 2021/821 на Европейския Парламент и на Съвета от 20 май 2021 година за въвеждане на режим на Съюза за контрол на износа, брокерската дейност, техническата помощ, транзита и трансфера на изделия с двойна употреба;
- Закон за експортния контрол на продукти, свързани с отбраната, и на изделия и технологии с двойна употреба (*Обн., ДВ, бр. 26 от 29.03.2011 г., в сила от 30.06.2012 г., последно изм. и доп., бр. 41 от 10.05.2024 г., в сила от 10.05.2024 г.*)

- Правилник за прилагане на Закона за експортния контрол на продукти, свързани с отбраната, и на изделия и технологии с двойна употреба (обн., ДВ, бр. 57 от 26.07.2011 г., в сила от 30.06.2012 г., последно изменен изм. ДВ. бр.53 от 8.07.2022 г.)
- Постановление на Министерския съвет № 54 от 12 май 2025 г. (Приложение № 1 за приемане на Списък на продуктите, свързани с отбраната и Приложение № 2 за приемане на Списък на изделията и технологиите с двойна употреба, които подлежат на контрол при внос).
- Наказателен кодекс.

ФУНКЦИИ НА НАЦИОНАЛНИЯ ОРГАН

Основните функции и задачи, които осъществява Националният орган, са свързани с:

- предоставяне на първоначалните декларации на страната ни по отношение на отсъствието от територията на България на химически оръжия и на обекти за тяхното производство (до 30 дни след влизането на Конвенцията в сила);
- одобряване и предоставяне в ОЗХО на годишните декларации на България за изминали и планирани дейности с токсични химически вещества и техните прекурсори, посочени в списъците на Конвенцията, както и данни за други органични химически производства;
- осигуряване провеждането на инспекции на деклариран обект от химическата индустрия на територията на страната ни;
- представяне Националната програма за защитни цели на България и др.
- поддържане на публичен регистър на лицата, осъществяващи дейности по чл. 6, 7 и 8 от ЗЗХО.

ДЕЙНОСТИ С ТОКСИЧНИ ХИМИЧЕСКИ ВЕЩЕСТВА НА ТЕРИТОРИЯТА НА СТРАНАТА НИ:

I. Производствени дейности

Предприятия, извършващи дейности с вещества, които попадат под контрол съгласно ЗЗХО, подлежат на регистрация в Междуведомствената комисия. Регистрацията се извършва за срок от три години, като всяка следваща регистрация се извършва за същия срок.

На регистрация подлежат обекти от химическата индустрия, които:

- произвеждат химически вещества от Приложение 1 за цели и в количества, незабранени от Конвенцията;
- извършват производство, преработване и употреба на химически вещества от Приложение 2 над определени количествени прагове в зависимост от техния вид;
- произвеждат вещество от Приложение 3 в количество над 30 т;
- произвеждат чрез синтез органични химически вещества, невключени в приложенията, съдържащи фосфор, сяра или флуор в количество на произведеното вещество над 30 т;
- произвеждат чрез синтез органични химически вещества, невключени в приложенията в общо количество над 200 т.

Декларации от предприятията, извършвали посочените дейности, се подават пред Националния орган. Декларираните данни включват: вид, количества, цели на производствата, както и друга допълнителна информация за предходна календарна година, а така също и планирани производствени дейности с вещества от Приложения 2 и 3 на ЗЗХО за следващата календарна година. Други органични производства, включително такива, съдържащи фосфор, сяра или флуор на територията на страната ни са: производство на пропилен, метил третичен бутилов етер, динатриев-етилен-бис-дитио-карбамат, фталов анхидрид, малеинов анхидрид, тиамулин хидроген фумарат, тилозин фосфат, тилмикозин, тилозин тартарат, тиамулин база. Те намират приложение във ветеринарната медицина, като защитни препарати за селското стопанство, в производството на органични разтворители, в лако-бояджийската промишленост и други.

II. Износ, внос и трансфер

Химическите вещества от Приложение 1 на ЗЗХО са включени в Списъка на продуктите, свързани с отбраната (Приложение 1 на ПМС 54/2025). Химическите вещества от Приложения 2 и 3 на ЗЗХО са включени в Приложение 1 на Регламент (ЕС) 2021/821, последно изменен с Делегиран Регламент (ЕС) 2025/2003 на Комисията от 8 септември 2025 година за изменение на Регламент (ЕС) 2021/821.

През 2025 г. износ, трансфер и внос на химически вещества от Приложение 1 на ЗЗХО не е извършван.

Осъществяван е внос и трансфер за територията на Р България на вещества от приложения 2 и 3. Внос на вещества от приложения 2 и 3 се извършва след регистриране на вноса от министъра на икономиката и индустрията или от оправомощени от него длъжностни лица. Трансфер от и за територията на страната на посочените вещества се извършва след подаване на писмена декларация по образци № 3 и за на Наредба 16-437 в седем дневен срок преди доставката.

В изпълнение на разпоредбите на ЗЗХО и Наредба 16-437, Националният орган обобщава, одобрява и представя декларациите на Р България в ОЗХО.

През 2025 г. в срок в ОЗХО са предоставени следните декларации:

- Годишна декларация за изминали дейности през 2024 г. (Annual Declarations on Past Activities) – предоставя се до 90 дни от началото на календарната година;
- Годишна декларация за планирани дейности за 2026 г. (Annual Declarations on Anticipated Activities) - предоставя се до 60 дни преди края на календарната година.

III. Провеждане на инспекции на територията на Р България

На база на подадените данни в декларациите за производствените дейности, представители на ОЗХО провеждат на територията на страната ни инспекции, които имат за цел да докажат верността на обявените дейности, както и отсъствието на производство на вещество от Приложение 1 на ЗЗХО.

През 2025 г. на територията на Р България не е провеждана инспекция.

МЕРОПРИЯТИЯ, НАСОЧЕНИ КЪМ ПРЕДСТАВИТЕЛИТЕ НА КОМПЕТЕНТНИТЕ ОРГАНИ НА ДЪРЖАВИТЕ-ЧЛЕНОВЕ НА ОЗХО, В КОИТО СА УЧАСТВАЛИ БЪЛГАРСКИ ПРЕДСТАВИТЕЛИ

В областта на *международното сътрудничество и обмен на информация*, Междуведомствената комисия провежда консултации с представители на Техническият секретариат и с представители на Националните органи на други държави-членове.

Националните органи на всички държави-членове на ОЗХО участват в

провеждането на Годишни срещи в Хага, Кралство Нидерландия. През ноември 2025 г. се проведе *Двадесет и седма годишна среща на Националните органи*. По време на срещата участниците обсъдиха стратегии за изграждане на национален капацитет за предотвратяване на незаконния трансфер на химически вещества, като същевременно се използват технологии за подобряване на дейностите по проверка и помощ. Укрепване на регионалните мрежи и международните партньорства надграждайки резултатите от регионалните срещи на националните органи през 2025 г., срещата предостави форум за укрепване на регионалната координация и споделяне на най-добри практики в различните географски области. Приносът на ключови международни партньори, включително Европол, Интерпол и Световната митническа организация, подчерта значението на координираните многостранни подходи за неразпространение на химически оръжия.

На срещата присъстваха представители на петте регионални групи на ОЗХО: Африка, Азия, Източна Европа, Латинска Америка и Карибите, Западна Европа и други държави.

Предоставяне на помощ и защита от химически оръжия - Ежегодно България предоставя годишни данни за Националната програма за защитни цели в областта на компетенциите на Министерство на вътрешните работи, Министерство на отбраната и Столична община .

Информация за предстоящи събития по линия на ОЗХО, както и актуални обяви за работа в ОЗХО, се публикуват на: <https://www.opcw.org/>.